

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เสนอประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยบรรจุเพิ่มเติมเข้าระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๙ วันศุกร์ที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนที่ ๔๖ ก วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลฎีกา

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่การค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน เป็นอันตรายต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน นอกจากจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัฐแล้ว ยังส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ หมวด และบทเฉพาะกาล มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๔๘ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยาม กำหนดบทนิยามในพระราชบัญญัตินี้ดังนี้

๑.๑ “คดีค้ามนุษย์” หมายความว่า คดีที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่มีใช้คดีทุจริตและประพฤตินิยมชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ไม่ว่าจะมีความผิดอื่น รวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

๑.๒ “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (มาตรา ๓)

๒. ขอบเขตการใช้บังคับ

กรณีมีข้อหาความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ในคดีค้ามนุษย์ด้วย กำหนดให้คดีค้ามนุษย์ใดมีข้อหาความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ด้วย และมีกฎหมายกำหนดวิธีพิจารณาความไว้เป็นการเฉพาะสำหรับข้อหาความผิดอื่นนั้น ให้นำกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับกับข้อหาความผิดอื่นนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

กำหนดให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีค้ำมนุษย์หรือไม่ และกำหนดให้คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยในกรณีมีปัญหาดังกล่าว (มาตรา ๖)

๓. เนื้อหาของพระราชบัญญัติ

๓.๑ หมวด ๑ บททั่วไป

๑) กำหนดให้วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ให้ใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อบังคับดังกล่าว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ (มาตรา ๘)

๒) กำหนดให้ในการสืบพยานก่อนฟ้องคดี การไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดี หากมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นซึ่งอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศ โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา ๙)

๓) กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำข้อมูลประวัติ ผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดต่อร่างกายหรือจิตใจ และข้อวิตกกังวลหรือข้อคิดเห็นอื่นของผู้เสียหาย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลเห็นว่าจะประโยชน์ต่อการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือการพิจารณาพิพากษาคดี (มาตรา ๑๐)

๔) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนอกจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พิจารณาถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความผิดว่ามีลักษณะเป็นเครือข่ายหรือเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดหรือไม่ประกอบด้วย และโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายและภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่พยานหลักฐานเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในการสั่งปล่อยชั่วคราวนั้นจะต้องกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีและภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นอย่างเพียงพอ และในกรณีที่เป็นการสั่งปล่อยชั่วคราวของผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเจ้าพนักงานหรือบุคคลซึ่งจะต้องรับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งได้ด้วย (มาตรา ๑๒)

๕) กำหนดให้การเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พนักงานอัยการจะขอรวมไปกับฟ้องคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในภายหลังขณะที่คดีอาญานั้นยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก่อนที่ศาลจะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดคดี และถึงแม้ไม่มีคำขอให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว หากศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลจะสั่งในคำพิพากษาคดีอาญาให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายตามจำนวนที่เห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหายในอันที่จะฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ยังขาดอยู่ (มาตรา ๑๓)

นอกจากการให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๓ แล้ว ถ้าปรากฏว่าในการกระทำ ความผิดมีการกระทำทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกาย หรือกดขี่ข่มเหง โดยขาดมนุษยธรรม อย่างร้ายแรงต่อผู้เสียหาย เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ให้ศาลมีอำนาจ สั่งให้จำเลยจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย (มาตรา ๑๔)

รวมทั้ง กำหนดให้คำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหาย เพื่อการลงโทษดังกล่าวนั้น ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา และในกรณีที่ต้องมีการบังคับคดี ให้ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้เสียหายมีหน้าที่ สืบหาทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของจำเลยเพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาด้วยความช่วยเหลือของ พนักงานอัยการ

นอกจากนี้ ยังกำหนดห้ามมิให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการ พิจารณาเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๒ และการบังคับคดีตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (มาตรา ๑๕)

๖) กำหนดให้ในกรณีที่ศาลอาญาสั่งรับคดีค้ำมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นนอกเขตศาลไว้พิจารณาพิพากษา ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม หรือได้รับโอนคดีค้ำมนุษย์จากศาลอื่นภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา ให้ศาลอาญามีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ นอกเขตศาลได้ตามที่เห็นสมควร รวมทั้งกำหนดให้ศาลอาญาอาจกำหนดให้ทำการไต่สวนมูลฟ้อง หรือนั่งพิจารณาและพิพากษาคดีที่ศาลชั้นต้นอื่น โดยใช้เจ้าหน้าที่ธุรการของศาลนั้นหรือของศาลอาญาเองทำหน้าที่ช่วยเหลือในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังกล่าวก็ได้ (มาตรา ๑๖)

๗) กำหนดให้ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการ พิจารณาให้ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๗)

๘) กำหนดให้ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายระยะเวลา ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ข้อบังคับที่ออกตามมาตรา ๖ หรือตามที่ศาลกำหนดไว้ตามความจำเป็นและ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (มาตรา ๑๘)

๙) กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ยื่นคำคู่ความ คำร้อง คำขอ คำแถลง และสรรพเอกสารต่าง ๆ มีหน้าที่จัดทำสำเนายื่นต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอต่อองค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความฝ่ายอื่น แต่มิให้รวมเอกสาร ตามมาตรา ๒๕ (มาตรา ๑๙)

๑๐) กำหนดให้ในคดีค้ำมนุษย์ ถ้าจำเลยได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำ ความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือผู้กระทำความผิดคนอื่น และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดี แก่บุคคลเหล่านั้น ศาลจะลงโทษจำเลยน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่จำเลยได้กระทำ เพียงใดก็ได้ (มาตรา ๒๐)

๑๑) กำหนดให้ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย หลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือ จำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลย หลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับ กล่าวคือ ไม่เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ (มาตรา ๒๑)

๑๒) กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับ การปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับตามที่กำหนด และถ้าเป็นการหลบหนี ในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ให้โจทก์รายงานผลการติดตาม จับกุมจำเลยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร รวมทั้งกำหนดให้ความผิดฐานดังกล่าวไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดี ของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดีหรือถอนฟ้อง และกำหนดให้ผู้ซึ่งชี้ช่องจนนำไปสู่ การจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนี รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จับมีสิทธิได้รับเงินรางวัลตามกฎหมาย ว่าด้วยกรณีนั้น (มาตรา ๒๒)

๓.๒ หมวด ๒ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

๑) กำหนดให้คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๘ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง (มาตรา ๒๓)

๒) กำหนดให้ในคดีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ก่อนเริ่มไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาล ถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มี ก็ให้ศาลพิจารณาดังทนายความให้โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม รวมทั้งกำหนดให้ในการไต่สวนมูลฟ้องนั้น จำเลยอาจแถลงให้ศาลทราบถึงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอันสำคัญที่ศาลควรสั่งว่าคดีไม่มีมูล และจะระบุ ในคำแถลงถึงตัวบุคคล เอกสารหรือวัตถุที่จะสนับสนุนข้อเท็จจริง ตามคำแถลงของจำเลยด้วยก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ศาลอาจเรียกบุคคล เอกสารหรือวัตถุดังกล่าวมาเป็นพยานศาล เพื่อประกอบการวินิจฉัยสั่งคดีได้ตามที่เห็นสมควร โดยโจทก์และจำเลยอาจถามพยานศาลได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล พร้อมทั้งกำหนดให้คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูล ให้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย (มาตรา ๒๔)

๓) กำหนดให้ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบ พยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีที่มีข้อหาความผิด ซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานหนักกว่านั้น ศาล ต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง (มาตรา ๒๕)

๔) กำหนดให้ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าจำเลยให้การปฏิเสธ ให้โจทก์ส่งสำนวน การสอบสวนพร้อมสำเนาต่อศาลก่อนวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันสืบพยานในกรณีไม่มีการตรวจพยานหลักฐาน ไม่น้อยกว่า ๗ วัน และกำหนดให้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวน ของโจทก์มาเป็นแนวทางในการพิจารณา และอาจไต่สวนเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานได้ ตามที่เห็นสมควร (มาตรา ๒๖)

๕) กำหนดให้คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง บุคคล หรือหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ ศาลเห็นสมควร มีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐาน และมีสิทธิคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่ความ อีกฝ่ายหนึ่งที่ได้ (มาตรา ๒๗)

๖) กำหนดให้ในการไต่สวน ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือ บุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา รวมทั้งมีอำนาจ สั่งให้หน่วยงานหรือบุคคลใดตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม แล้วรายงานให้ศาลทราบและจัดส่ง พยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด พร้อมทั้งกำหนดให้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (มาตรา ๒๘)

๗) กำหนดให้ศาลพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไปจนกว่าจะเสร็จ การพิจารณา เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ (มาตรา ๓๐)

๘) กำหนดให้ในการในการไต่สวนพยานบุคคล ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล ให้ศาลมีอำนาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้าง แล้วจึงอนุญาตให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติมโดยได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งจะใช้คำถามนำก็ได้และหลังจากคู่ความถามพยานแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล (มาตรา ๓๑)

๙) กำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็นและพยานที่ศาลเรียกมาเอง รวมทั้งบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๒๙ วรรคสอง มีสิทธิได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) กำหนด (มาตรา ๓๒)

๑๐) กำหนดให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ถ้าศาลเห็นว่าหากรอการพิจารณาหรือสืบพยานไว้จะทำให้พยานหลักฐานสูญหายหรือถูกทำลายหรือยากแก่การนำมาศาลในภายหลัง และเป็นกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและการสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และจำเลยไม่คัดค้าน

(๒) จำเลยเป็นนิติบุคคลและศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้

(๓) จำเลยได้มาปรากฏตัวต่อศาลแล้วแต่ได้หลบหนีไป

(๔) ในระหว่างพิจารณาหรือสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล (มาตรา ๓๓)

๑๑) กำหนดให้เมื่อคู่ความร้องขอและมีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้คัดคำเบิกความพยานและรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลได้โดยกำหนดวิธีการและเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา ๓๔)

๑๒) กำหนดให้เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น คู่ความมีสิทธิแถลงปิดคดีของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด (มาตรา ๓๕)

๑๓) กำหนดให้ในกรณีที่ศาลนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่จำเลยไม่อยู่หรือไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ศาลเลื่อนการอ่านไป และออกหมายจับจำเลยมาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาศาลภายใน ๑ เดือนนับแต่วันออกหมายจับ ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว (มาตรา ๓๖)

๓.๓ หมวด ๓ อุทธรณ์

๑) กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีค้ำมนุษย์ชั้นในศาลอุทธรณ์ โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีค้ำมนุษย์ที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๗)

๒) กำหนดให้การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีค้ำมนุษย์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ำมนุษย์ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง และเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับอุทธรณ์หรือเมื่อมีการยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งอุทธรณ์หรือคำร้องเช่นนั้นพร้อมสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ำมนุษย์เพื่อพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยเร็ว แต่สำหรับคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลชั้นต้นยังมีหน้าที่ต้อง

ส่งสำนวนและคำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์เพื่อพิจารณาและมีคำพิพากษามาตรา ๒๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป (มาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๐)

๓) กำหนดให้ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ ให้เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (มาตรา ๓๙)

๔) กำหนดให้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หากศาลชั้นต้นไม่ได้พิพากษาลงโทษจำเลยและโจทก์ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คดีนั้นได้ภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่สิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง และให้ถือว่าผู้เสียหายอยู่ในฐานะที่เป็นโจทก์ร่วมในคดีนั้น แต่ถ้าไม่มีการอุทธรณ์ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุด เมื่อครบกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง (มาตรา ๔๐)

๕) กำหนดให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโดยมิชักช้า และกำหนดให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์เป็นที่สุด เว้นแต่เป็นกรณีภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔ กล่าวคือ ผู้ฎีกายื่นคำร้อง แสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาพร้อมกับคำฟ้องฎีกา และศาลฎีกามีคำสั่งให้รับฎีกาไว้พิจารณา (มาตรา ๔๑)

๖) กำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณา และการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นอุทธรณ์มาใช้บังคับกับการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์โดยอนุโลม (มาตรา ๔๒)

๓.๔ หมวด ๔ ฎีกา

๑) กำหนดให้การฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์ ให้ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๕ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์แล้วให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาดังกล่าวไปยังศาลฎีกา และให้ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยคำร้องให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว (มาตรา ๔๓)

การพิจารณาและวินิจฉัยคำร้องดังกล่าว ให้พิจารณาและวินิจฉัยโดยองค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ซึ่งประกอบด้วยรองประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกอย่างน้อย ๓ คน และจะมีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๔๓ ไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้นเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ซึ่งรวมถึงปัญหาสำคัญในกรณีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งไม่รับฎีกาไว้พิจารณา ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น (มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕)

๒) หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัยและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องตามมาตรา ๔๓ การตรวจรับฎีกา การแก้ฎีกา การพิจารณา และการพิพากษาคดีให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา ๔๖)

๓) กำหนดให้ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หากศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์ไม่ได้พิพากษาลงโทษจำเลยและโจทก์ไม่ยื่นฎีกา ผู้เสียหายอาจยื่นคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกา ตามมาตรา ๔๓ ได้ภายในกำหนด ๑ เดือนนับแต่สิ้นสุดระยะเวลาตามมาตรา ๔๓ และถ้าศาลฎีกาสั่งรับฎีกานั้นไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๖ ให้ถือว่าผู้เสียหายอยู่ในฐานะที่เป็นโจทก์ร่วมในคดีนั้น

๔) กำหนดให้ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการพิจารณาพิพากษาและการชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นฎีกามาใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษาและการชี้ขาดตัดสินคดีค้ามนุษย์ในศาลฎีกาโดยอนุโลม

๓.๕ บทเฉพาะกาล

กำหนดให้บรรดาคดีค้ำมนุษย์ที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลซึ่งคดีนั้นค้างพิจารณาอยู่คงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้นำกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด (มาตรา ๔๘)

นางสาววรรณัช สว่างแจ้ง / จัดทำ